

Түмүктөр, Улуу Кыялы үбүлүүдөн тәрөөлөттөн улахан-
мак астыоошанын бийсирин туруп, ийираттег даяры бары но-
нордук үрдүк тәрөөлөттөн, үбүлүүдөн, балык күнүрө зоты бу-
гар бадырым ота.

РФ Журнал Импери

Бам бийн 21 күнэ-Үлэтэ суох буолууттан көмүскэни күнэ

М.А. Сивцева.

Программа кытас болдоххо туһалаах үлэни булуу, саастарын ситэ илэс орлор сайыгытты сыһааланнарын үлэни тэрийи, нэһилиэнэ тус сыаллаах дьарыгытты тобулуу, үлэтэ суох нэһилиэнэни илэ ылар кытас болдохтоох курстарга үөрөтүт, кыамаат социальнай ахтарытты бастах үлэни хааччылы, үлэтэ суохтары учуоуска туруоран пособиэ анааһын, о. д. а. хайыскалар баалар. Бу сылта бам бийн 19 күнүккө турутууна 610 киһи билиги тэрийтэбистигэр араас болуурустарга билэс сырыттылар. Кинилэртөн 357 киһи үлэтэ суохтарынан билиилин-

аралан харчыны дьарыктаах булуу кинигиттан төлөтөт төһөрөр. Бу хайыскага федеральнай бюджеттан 1 мил. 222 тыһ. солк көрүлүнэ. Үлэтэни баалаах тэрийтэлэр сайаапка туһарыахтарын сөп.

2. Иаанс, үһүс группалаах, ханьык үлэргэ көнүлүктөрө ыһылла сылдыар инбалииттэргэ сөптөөх үлэни булалларыгар көмөлөһөбүт. Бир үлэ мистэтигэр 30 тыһ. солк көрүлүнэ. Ити үлэ кини үлэтир мистэтин, үлэтиригэр туттар араас оборудоваһыларын булулуохтаах. Быйыл 3 киһиэхэ көрүлүнэ.

бэйиһытты бастах салбуулааччы М. И. Лоскин салайааччылаах анал комиссия баһарыаһын үбүлүүбүт.

4. Обществоннай үлэни хааччылы. Бу хайыскага үлэтир хааһа аччатыллыбыт, үлэтэ суох хаалар кутталлаах дьону үлэни хааччылы кытылар. Холобур, үөрэх тэрийтэлэригэр НСОТ киваритини курулуоктар салайааччыларын үлэтир хааһа сарбыллыбыт, итинэ ситээн биэриниэ бу хайыскага көрүлүбүт үп туһанылына. "Чурапчы суоллара" тэрийтэ, Чакырга ФАП тутуута бу хайысханан үбүлүнэ.

оптардар кутталлаах таһаһы таһарса эби үөрөхкө үөрөһүлэр. Хааһа аччатыллыбаа (без сохранения заработной платы) уопууска барыттар, кытас үлэ хаастаахтар бу хайысханан хааччылаахтары сөп.

2. Аалырыстаах көмө. Бу хайысханан учуоуска турур, үлэтэ суоһунан билиилигит кини сезоннай үлэргэ вахтовай ныманан үлэтиригэр көмөлөһөбүт. Үлэтир сиригэр айаһын ороскуотун, үлэтир сиригэр ороскуотун дьэтир куортамын ороскуотун төлүүбүт. Аяаннаан үлэтир мистэтин булуор дьэри биэрдүн күннэ 500 солк су-

САРСЫННЫГА ЭРЭЛЛЭЭХ БУОЛАР ИНИН

Бам бийн 21 күнүгэр Россия үрдүнэ Үлэтэ суох буолууттан көмүскэни күнэ билиэттэр. Дойдубуттар экономическай кризис бүрүккөбүт көмүгэр үлэтэ суохтар ахсаанына эбиллэр. Кинилэр көмүскэллэх буолууларыгар Россияйык Федерация Правительствота 1991 сыллаахха дьарыктаах буолуу сулууспатын тэрийтэ дьаһал таһарыта. Итинэ олоһунан Саха Республикатын Правительствотың уураһынан ити сыл бос бийыттан республикага онтон улуустарга от кыаһтан бу хайыскага үлэ ыһыттылар.

Чурапчытаагы дьарыктаах буолуу киниги директора, республикатаагы дьарыктаах буолуу сулууспатын Бочуоттаах үлэтир, Одьулуун нэһилиэтин Бочуоттаах гражданина, "Тригданский килбизин" билиэ хаһаайына Николай Николаевич Шестаков салайар тэрийтэтин үлэти туһунан ыһыталаһыта: "Бу тэрийтэ 14-с сылбын директордыбын. Коллективтылар 7 киһилээхпит. Сүрүн үлэбит – улуустуу араас бириччинэнэн үлэтэ суох хаалбыт дьону дьарыктаах, көмүскэллэх буолууларын хааччылы. Үлэ 14 хайыскалаах республикатаагы тус сыаллаах программага олоһунан ыһыттылар. Бу программалар тустарынан улуустуу хаһаатынан, телевидениэн хас эмэ төгүл билиһинэрэн турабыт, нэһиликтэр баһылыктара, тустаах специалистара үчүгэйдик билэлэр. Онон үлэ сөптөөхтүк ыһыттылар.

на, 320 киһи учуоуска турун пособиэ ылар. Бастах квартал түмүтүнэн 58 киһи илэ ыларга кытас көмүскө курстарынан хабылына. Обществоннай үлэргэ (түөлбэ салайааччыларынан, ыччат лидердэригэр, делопроизводителэригэр, о. д. а.) 95 киһи үлэтир. Үлэ рыногар үөскөбүт күчүмэригэр туоратына 6 хайыскалаах анал программа үлэтир. Итинэ специалистар көпсөтөн, баһааран биэриэхтэрэ", – дьэп эпийтээтэ.

Специалист Мария Афанасьевна Сивцева ити үөһэ эпийлэбит 6 хайыскага 4-гөр үлэлэр.

1. Үөрөнөн бүтэрбитэ бир сыла ааһа илэс, анал дипломнаах киһи идэтигэр үлэ булбатаһа дуобаар түһэрсэн стажировка барар. Хааһаһын тэрийтэ төлөөбүтүн кинигиттан ону туоһулуур докумуоннары

3. Кинигэ учуоуска турур киһи бэйэтэ дьаһала тэрийтэн индивидуальнай предприниматель буолуулаах тус сыаллаах үп көрүлүнэ. Тэрийтэригэр ороскуотун уйунар төһөрүлүбүт субсидия бэриллэр. 2009 сыла 67 киһи туһанна. Итинэ сүрүн хайысханан тьа хаһаайыстыбатын үлэтиригэр дьарыктаһын, онорон таһаарар үлэтир тэрийтэ, нэһилиэнэһэр өгөнү оноруу кинигэлэр. Быйылгы сыла бу хайыскага сүрүн субсидияны таһаһын эби субсидия көрүлүнэн сөп. Сүрүн субсидия предприниматель буолан үлэни тэрийтэ киһиэхэ бэйэтэ, онтон эби субсидия атын үлэтэ суох киһини үлэргэ ыһыт буолуулаах ол киһитигэр төһөр. Эби субсидия харчыта 58 тыһ. 800 солк. Итинэ бу сыла 50 сүрүн, 20 эби мистэти көрүлүнэ. Бу хайыскага үлэтир дьону улуус дьаһалтатын

И.А. Алексеева.

Специалист Ирина Алексеевна Алексеева 2 хайыскага үлэлэр.

1. Тэрийтэ үлэ мистэтин сарбыллынан сибээстэн сокращение бараары сэрэти (увольнение) ыһыт киһи ити болдөөр илэ ыларга үөрөнөн сөп. Холобур, "Чурапчы" ТХПК үлэтир арыы онорор мастар идэтигэр үөрөнүлэр, идэтир үрдэтигэр мистэлэригэр үлэти хааллылар. ОДКХ кечардара оператор үөрөтөр, су-

точной төһөр. Билигин бу хайысханан 1 киһи Нюхаленскэйгэ, 2 киһи Ойөөкөөнгө үлэти сылдылар.

Балары таһаһын учуоуска турбуттар кытас көмүскө курстарга "Арчы" үөрэтэр кинигэ үөрөнүктэрин сөп. 2010 сыла 280 киһи үөрэтэриэхтэһит. Дьокуюскай куоракка торговый-экономическай колледжага ИС тороллор, контролер-кассир, повар, продавец үөрөхтэригэр ыһытан үөрэтэриэхтэһит сөп. Хайаттан хостоннулар бааһы хостуур промышленноска анаан булдыһыны, күндү таас бордуужууһу кинигэлэри, хайа бааһын хостуур рабочаһы үөрэтэригэр мистэ кэлэччи. Инбалииттэри трикотажнай таһаһын өрөөччү, атах таһаһын тэһэччи, ЭВМ оператора, бизнэс үөрөхтэригэр 1,5-2 айдаах курстарга үөрэтэрибүт.

Чурапчытаагы дьарыктаах буолуу кинигэ Үлэтэ суох буолууттан көмүскэни күнүн ити көмүскэл иһин күннэтэ үлэлэһэн, дьон-сэргэ үлэлээх, сарсыһыныга эрэллэх буоларын иһин туруулаһан көрөт.

Алексей СЛЕПЦОВ.

Кыайыны уһансыбыттарга - Албан аам!

ХААРТЫСКАБЫТЫН СҮРЭБЭР УКТА СЫЛДЫБЫТА

Мин атам - Иннокентий Дмитриевич Егоров

главнокомандующийтан Махтал суруктаах Ага дойдуну көмүскүүр Улуу сэри ахтыһынай кытгылааһа, 2-с группалаах инбалиитэ, педагогическай үлэ ветерана, "Кыһыл сулуус" орден кавалера, "Хорсун иһин" уода. хас да мэтээллэх этэ.

Кини Чурапчы оройуонун Хайахсыт оскуолатыгар учууталынан үлэти сылдан 1942 сыл бэс ыйын 19 күнүгэр сэригэ ыһырыллан барыта. Оһо мөһ алта ыһаах оһо хаалбыһын. Атам: "Эн фашистар Москва аһыгар тийбигит көмүрүгэр төрөөбүтүн", – дьир этэ. Мин иһэм таһаас сыһастарынан аттаран тийбигит бытааччылаах түспүт уонна иһэлээх атам икки ардыларыгар олоһор саһарбыт, мунуустара, кытгытара элэбигит хаартыскалары көрөн улааппытым. Ол атам сэригэ илэ ыһыттыбыт хаартыскаларга этэ "Араас уута, баһараһыта, кыргыһыларга, Уралынан, Украинанынан, Белоруссиянан Польшага тийбигит сүрүм аттыгар укта сылдыһытым, быһы булдум да ылан көрөрүм, сылдыһым, уурурум", – дьирэ.

Үөлэһинээһэр Г.Д.Ефимов ахтыһыгар атам бойбуой суола үчүгэйдик сырдыттыбыт. Атам көпсөһүнэригэр мин сэри дьэп олус ыар, ыарахан, суостаах-суодаллаах суол буоларын өйбөр, сүрөһ-сүрөһүгэр улааппытым.

Атам Уралга "Бершеть" байыаннай лагерьга тийбигит хайыһар сэригигэр бэлэмнээр чааска үөрөһүтүн көкүрүтүт.

этэ. Олус тоһорун, аччыгыһын, турганник фронтга тийбигит оһуон баһараһын, онтон фронтга тийбигит баран сэри сөбө тийбигит, аһаас тийбигит тийбигит сибилээһигит фашистар утары кыһыл иһыттыгэр кэригэ Ильяшев куалга Старый Руссага сэрбизэһитин, баһыран эрэ тыһынаах ордууһун туһунан көпсөһүгэ өйбөр хвалыт. Атам сэригэ араас идэти баһылаан сэрбизэһитэ. Ол курдук, хайыһардыт-снайпер, артиллерист, связист этэ. "Связисты сыһынан буулдыа баһыһынан сыһынан тийбигит тийбигит тыһыны провады сыһынан, ыраастаан баран холбуур этим. Ол иһин тийбигит эмала алдыһан ыалдыр", – дьирэ.

Өсөс маньык ахтара: "Белоруссияга махта кутанан, баһараһынан инбалиит дьэп барарбыт. Соросор тимирэ сыһа-сыһа сардонон, тоһон-хатан тийбигит баран лагерьга кыһыһынан буору хаһан оһуонна оһуон, өсөөх билиэ дьэп уот да от-тумуаһа, куурдүүмүһа эрэ кэтээн сытарбыт. Ол курдук, бирдэ нухарыһа түһэн ыһыһы уонна түһэһит. Арай аттыбар муус манан таһастаах саха дьахтара турур уонна: "Тур! Манан бар!" – дьэп. Өс кыһаһа уһуһтан, тураһынан атын сир дьэп сыһыһым. Ол иһин эргиллэн көрбүтүм – арай орууһа мин сыһыт оскуолабар снаряд кэлэн түстэ! Дьэ, сыһыһым буоллар, ыт буоларым хаалбыт. Ити аһыһым Болугур Айыһа кэлэн баһаһыта".

Ити курдук араас баһыһаһтарга түбөһөн Кыайы туһа, оһом, көрүһүн туһа дьэп кырыктаах кыргыһыларга кыһаһан Польшаны босхолоор сэрбизэһит кыһыһыта. Варшава аһыһар хаһыһах кыргыһыта укта иһыттир улахан-нык баһыһан, госпитальга эмтэнэ атаарыһыһыта. Итинэн кини сэригэһэн бүтүтэ.

Ийэм Егорова Анастасия Семеновна сэрии көһүгэр үлэти-үлэти мөһүн иһтэрэ, таһталлаах кэргэнэ фронтан кэһэһэн кэтэһэр. Атам фронтан сүрүбүт суруктары иһэм реляцияһынан уура сыһыһа. Ус мунукутуу тутуллубут, саһарбыт страницаларга араһыт билиэх таһталла, ахтыһыта, кини хорсун сүрүр, өсөөрү онорон дойдубуттар тийбигит үлэһэн-хамсаан оһуруон баһата, сэрии хаһан да хатыһаһыһыттар бөрү эрэлэ сүрүлүбүт этэ.

Сэригиттан кэлэн Хайахсыт оскуолатыгар салгы үлэһэһитэ. Балтыһарым Клара, Тая, сурдууларым Сеня, Дима, Кеша утуу-субуу төрөөбүттэра. Төрөһүттэригэр 6 оһолоох ыал буола түспүттэра. Атам билигэ-көрүүтэ наһаа баһалааһа. Үлэти-үлэти пединститутка кэтэһтэн үөрэһэн историк идэти ыһыһыта. Мин араар үөрэһэччи баһыһыһынан эһи үөрэһимит. Кини историк, географыһа, биологыһа үөрэтэрэ. Наар учебникка сүрүлүбүтүнэн эрэ мунгурдүүмүһа, айыһаһа таһааран оту-маһы көрдөрөн, аһыһыта, араас уопуттары онорон үөрэтэрин өйдүүбүн. Сыһын аһыһы прышкольнай учаһтагы үлэһэтэра, археологическай походтары, музейга экспонаттары хомуйтаран, аһы санаатаһа, олус элбэхтик, иһтэригэһиһидик үлэтир эһит. Уруоһар күн аһыһы быһаан сүрүһан бэлэмнээрэ. Уһа иһыһэ баһыһыһаһа, үлэһэһит буолан, хаһаһыһан сүрүһа. Быһаан баһыһыһыт уһа илиһитинэн баттаан көмөлөһүһүһөн биэрэр. Сыһаарыһар баһыһыһаһа: кинигэһиһаһа этэ, төбөтүгэр эмтэ баһыһыһаһа, куһаһаһыһа, тиригит аһыһаһа сүрүр сыһыһар снаряд оскуолаһа баһа. Ону бигэһэн көрдөһө: "Мөһөһидэһит, сырыһыт", – дьирэ.

Обществоннай үлэлэргэ ахтыһы-

найдык кыттары. Пропагандист, дакыла-аһыһыт, артыһы даһаны этэ. Оскуолаһа Ойууһуһаһа "Кыһыл ойууһуһа" туруор-бутуһа Оруос Баһа орууһун оһыһыһытун өйдүүбүн. Чаллерней, дорроһыһыт куоһаһаһа. Ханьык да үлэһтэн, тэ-рөөһиһтэн туора түбүтэ. Малды иһыһи күөһигэ сыһыһа. Калыһ, 70-һус сыһаһа, Хайахсыт нэһилиһиттэн сэригэ сыһыһыт дьон туһунан матыһыһаһа хомуйан улаһан үлэти онорбүтүн кин эрэ улаһан ыһан баран малдыһан төһөрбөтөра. Оһон олус хомойоһа.

Ага баһыһыһыһан олус амараһа этэ. Бир да оһрун улаһаһыһыт саһаран, мөһөн-эһи көрбөтөра. Буруйдаах да бу-сһаһыһа, олус сыһаһаһыт сыһыһыһа онорбүтүн өйдөтөн этэра. Иһыһыт та-рыһаһа буолан, билиги, ордуһа балтыһа Тая билиһиһа, дьэ-уот, калыһ үлэтигэр эһиһэн улааһыһыт. Ону араһыт хай-гыһа. Иһыһыттар олус үчүгэйдик сыһаһаһаһа. Оһон билиги эһэлээх дьэ кэргэннэ оһо саас үчүгэһиһи билиһ улааһыһыт. Оһо араһыт үтүөтэ элбэх этэ.

Калыһ үлэһит, тусһа ыһа-дьон буол-бүтүт да кинэ араһыт малдыһа күөс-көмө буолара, сүбэлэһэн-амалаһа, сһиһ-нэһи көрһөн, иһыһыт көмөлөһөра. Олус ыраас дууһаһаһа, сырдык ыраһаһа уон-на олус сһиһи киһи этэ билиги араһыт, эһыһит, хос эһыһит Иннокентий Дмитри-евич. Кини 1979 сыллааһа баһа-суһа 61 саһыһаһа бултуу сыһыһыт уута бул-дэһан өлбүтэ. Билигин кини оһоһун 3 оһо, 13 сһиһа, 14 хос сһиһа салгыһыһаһа.

Анастасия Иннокентьевна

НИКИФОРОВА.

63 саһаһаһа педагогическай үлэ ветерана, Саһаһаһаһа "Хаарһаһа" уһуһаһаһа дьондөһаһаһа.

